

**Karolinska
Institutet**

QALY - etiska aspekter

Niklas Juth

Associate professor

Stockholm Centre for Healthcare
Ethics (CHE), Karolinska institutet

Att använda QALYs...

- ...till sin natur en etisk fråga

Att använda QALYs...

- ...till sin natur en etisk fråga:
- BÖR det användas?
- HUR bör det i så fall användas?
- ETISKA FRÅGOR (bör-frågor)

Själva idén om kvalitetsjusterade livsår...

- ...har etiska förutsättningar
- ..har etiska följder

Två etiska frågor i QALY-debatten

- Vad är (hälsorelaterad) livskvalitet?
- Hur jämföra olika människors livskvalitet?

Vad är livskvalitet?

- ELLER: vad gör ett liv bättre eller sämre (för den som lever det)?
- ELLER: vad gör livet (mer eller mindre) värt att leva (för den som lever det)?

Vad är livskvalitet?

- ELLER: vad gör ett liv bättre eller sämre (för den som lever det)?
- ELLER: vad gör livet (mer eller mindre) värt att leva (för den som lever det)?
- Svaret ska säga VAD SOM ÄR VIKTIGT FÖR SIN EGEN SKULL I VÅRA LIV.

Vad är livskvalitet?

- Därför: viktigt med ett rimligt svar

Vad är livskvalitet?

- Därför: viktigt med ett rimligt svar...
- ...i synnerhet om vi ska fördela vårdens resurser och prioritera vårdinsatser utifrån det.

Vad är livskvalitet?

- Tre traditionella svar:
- Hedonism (välbefinnande)...
- Preferentialism (önskeuppfyllelse)...
- Perfektionism (olika prestationer och relationer – förutsätter funktionsförmågor)...

The EQ-5D (3L) questionnaire

By placing a tick in one box in each group below, please indicate which statements best describe your own health state today.

Mobility

- I have no problems in walking about
- I have some problems in walking about
- I am confined to bed

Self-Care

- I have no problems with self-care
- I have some problems washing or dressing myself
- I am unable to wash or dress myself

Usual Activities (*e.g. work, study, housework, family or leisure activities*)

- I have no problems with performing my usual activities
- I have some problems with performing my usual activities
- I am unable to perform my usual activities

Pain / Discomfort

- I have no pain or discomfort
- I have moderate pain or discomfort
- I have extreme pain or discomfort

Anxiety / Depression

- I am not anxious or depressed
- I am moderately anxious or depressed
- I am extremely anxious or depressed

EQ-5D

- Förutsätter Hedonism (2 av 5) samt Perfektionism (funktionsförmågor, 3 av 5)...

EQ-5D

- Förutsätter Hedonism (2 av 5) samt Perfektionism (funktionsförmågor, 3 av 5)...
- ...den hedonistiska kritiken (handikapprörelsen): varför bry sig om vad man kan göra och inte hur det känns på insidan för den sjuke/skadade...? Elitism?

EQ-5D

- Förutsätter Hedonism (2 av 5) samt Perfektionism (funktionsförmågor, 3 av 5)...
- ...den hedonistiska kritiken (handikapprörelsen): varför bry sig om vad man kan göra och inte hur det känns på insidan för den sjuke/skadade...? Elitism?
- Exemplet med locked-in syndrome...

Vad är livskvalitet?

- Hur värdera dessa tillstånd? (förutsätter preferentialism...)
- Vems värdering ska efterfrågas (folk i allmänhet eller de som har sjukdomen/skadan)?

Livskvalitet vs livslängd...

Hur jämföra olika människors livskvalitet?

- Hur fördela QALYs?

Hur jämföra olika människors livskvalitet?

- Hur fördela QALYs?
- Maximera!

Hur jämföra olika människors livskvalitet?

- Hur fördela QALYs?
- Maximera!
- Men då bryr vi oss inte om fördelningen (10.000 nageltrång slår en cancerpatient)...

Hur jämföra olika människors livskvalitet?

- Hur fördela QALYs?
- Maximera!
- Men då bryr vi oss inte om fördelningen (10.000 nageltrång slår en cancerpatient)...
- Så jämlikt så möjligt!
- Viktad till de sämre ställdas fördel!

Traditionell kritik

- ”Diskriminerar mot människor som redan har funktionsnedsättningar osv (för de har ju sämre QALY-utdelning från början)” ...

Traditionell kritik

- ”Diskriminerar mot människor som redan har funktionsnedsättningar osv (för de har ju sämre QALY-utdelning från början)” ...
- Missförstånd?
- QALYs jämför tillstånd-behndlingspar, inte enskilda patienter med viss sjukdom eller inte...

”QALY bättre än inget”

- Vad vi får ut av vården viktigt – eller?
- Vi måste på något sätt ta reda på vad vi får ut av vården – eller?

”QALY bättre än inget”

- Vad vi får ut av vården viktigt – eller?
- Vi måste på något sätt ta reda på vad vi får ut av vården – eller?
- Även om vi bryr oss om behov (svårighetsgrad osv.) så måste detta ”mätas” eller (bättre) **AVGÖRAS** på något sätt...

”QALY bättre än inget”

- Vad vi får ut av vården viktigt – eller?
- Vi måste på något sätt ta reda på vad vi får ut av vården – eller?
- Även om vi bryr oss om behov (svårighetsgrad osv.) så måste detta ”mätas” eller (bättre) **AVGÖRAS** på något sätt...
- ...annars styr godtycket.

Vilken etisk utgångspunkt man än har –
hälsoutfall och hur de avgörs **NÖDVÄNDIGT!**

Överkurs

- Traditionell kritik: ”QALYs diskriminerande mot äldre (eftersom...)” ...
- Om man bryr sig jämlikhet mellan liv, så är QALYs åldersdiskriminerande MOT UNGA...